

JAN TENNØE

Advokat med møterett for Høyesterett

Grindbakken 58, 0765 Oslo

Tlf. 92 21 98 90, 0033 632 94 74 93 Mail: tennoe.jan@orange.fr

Prosesskrift til Oslo tingrett

Oslo 27. juni 2011

Oslo tingretts sak nr.11-089355 TVI-OTIR/06

Saksøker: Fredrik Fasting Torgersen

Enebakkveien 52, 0657 Oslo

Prosessfullmektig: Jan Tennøe
Grindbakken 58
0765 Oslo

Saksøkt 1. Staten v/Justisdepartementet v/Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker
postboks 8026 Dep, 0030 Oslo post@gjenopptakelse.no

2. Staten v/Justisdepartementet v/Riksadvokaten
postboks 8002 Dep, 0030 Oslo postmottak@riksadvokaten.no

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten
Pilestredet 19, 0164 Oslo postmottak@regjeringsadvokaten.no

Innbetaling av gebyr

Jeg viser til tingrettens brev av 14.06.2011 vedrørende innbetaling av gebyr forskuddsvis. Før tilsvaret foreligger, er det vanskelig å anslå hvor mange dager saken vil ta. Jeg ser det for øyeblikket som mest sannsynlig at Staten gir seg hvoretter saken bare vil ta én dag. Jeg ber om å få opplyst kontonummer for tingretten og vil deretter innbetale gebyrforskudd for denne dagen elektronisk idet jeg for mange år siden har avvirket mine konti hvor sjekk kunne brukes. Jeg ber derfor om at stevningen sendes for forkynnelse til motpartene.

Dette prosesskriftet gjelder

I stevningen har jeg gitt en oversikt over hovedpunktene i saken og hva som vil bli påberopt. I nærværende prosesskriv finner jeg grunnlag for å gå nærmere inn på to av sakens faktiske forhold.

Dessuten anfører jeg ett ytterligere rettslig grunnlag for at vedtakene fra Gjenopptakelseskommisjonene er ugyldig.

Hva vet vi om den mannen som fulgte etter Rigmor fra Karl Johans gate til Skippergata 6 b?

Som man vil vite fra stevningen (og sakens dokumenter når disse fremlegges) er det fra Torgersens side ikke bestridt at han gikk ned Karl Johan i retning fra slottet mot Østbanen om kvelden den 6. desember 1957 mellom klokken 22.30 og 23.00 slik som påtalemyndigheten hevder. Det omstridte spørsmål er om han i krysset Dronningens gate – Karl Johan møtte Rigmor og svingte etter henne til høyre inn Dronningens gate i retning havnen og således fulgte etter henne - eller om han slik han selv hevder, ca 100 meter før dette krysset allerede hadde svingt til venstre inn Kirkegata/Torggata og derfor aldri møtte Rigmor.

Politiet fant frem til 6 vitner som hadde lagt merke til Rigmor på hennes ferd fra Karl Johan til Skippergata 6 b. Alle disse hadde også lagt merke til at det var en mann som fulgte etter eller gikk sammen med eller sto sammen med Rigmor. Som man kan vite fra politiforklaringene var det ingen av disse 6 vitnene som hadde lagt merke til Torgersens iøynefallende stripete bukser slik vitner som hadde sett Torgersen andre steder hadde gjort, steder hvor det er enighet om at Torgersen gikk.

Under den konfrontasjon som fant sted mellom vitnene og Torgersen 2 dager etter arrestasjonen, var det ingen av disse 6 vitnene som kunne peke ut Torgersen som den mannen som de hadde sett fulgte etter Rigmor.

Av disse 6 vitnene var det bare ett som hadde sett nøye på mannen som fulgte etter Rigmor og husket hans ansikt slik at hun sa at hun ville kjenne igjen denne mannen om hun så ham på nytt. Dette vitnet var Esther Olsson.

Hun har avgitt politiforklaringer 7., 9., 10. og 14. desember 2007, samt 15. og 21. januar 1958. Årsaken til at hun hadde sett ansiktet til etterfølgeren så godt, var at Rigmor hadde stanset foran hennes kiosk i Dronningens gate og kjøpt to epler (som ble funnet igjen der Rigmor ble funnet drept snaut 3 timer senere). Fordi Rigmor hadde stanset opp en liten stund foran kiosken i anledning sitt kjøp, stanset også etterfølgeren opp der, og Olsson hadde derfor god tid og tilstrekkelig lys til å se fjeset hans. Han gjorde intet forsøk på å skjule seg eller gjemme ansiktet sitt. Tvert i mot stilte han seg i følge Olsson rett ved siden av Rigmor mens hun gjorde sitt innkjøp, først på den ene siden av henne, så på den andre siden av henne hvilket må oppfattes slik at ansiktet hans vendte direkte mot Olsson. Hun tilsnakk ham og sa at han var for gammel til å forsøke seg på Rigmor. Hun hørte også at han snakket. Hun har beskrevet ham som 30 – 35 år gammel og at han ikke snakket Oslo-dialekt.

Under vitnekonfrontasjonen med 5 menn hvorav den ene selvsagt var Torgersen, pekte hun ut Torgersen som den som av type mest lignet på mannen som fulgte etter Rigmor. Men hun la til grunn at det ikke var Torgersen hun hadde sett sammen med Rigmor. Man må ut fra summen av hennes forklaringer legge til grunn at hun var sikker på at det ikke var Torgersen som var den personen som fulgte etter/gikk sammen med Rigmor ned over Dronningens gate før og etter eplekjøpet. Hun ga jo blant annet uttrykk for at hun skulle kjenne igjen denne andre mannen dersom hun så ham på nytt og hun har forklart om to andre menn hun senere så og som (i motsetning til Torgersen) lignet mye på mannen som hadde fulgt etter Rigmor. Hun hadde med andre ord lagt godt merke til ansiktet og husket dette, hvilket ikke var rart fordi hun hadde hatt god tid til å se mannen

på kort hold samtidig som hun også hadde hatt sin oppmerksomhet rettet mot mannen en del av denne tiden og hadde reagert på at han var for gammel til å legge seg etter Rigmor på 16.

De vitneforklaringene hun har avgitt, er ikke helt klare på at hun utelukket at det var Torgersen som fulgte etter Rigmor. Dette skyldes neppe at hun ikke hadde klar nok oppfatning av etterfølgerens utseende ikke stemte med Torgersens. Derimot kan det sterkt bebreides politiet og den politibetjent som avhørte henne at han ikke førte i pennen et avhør som ga en klarere konklusjon i denne retning. Men som vi vet og som Dorenfeldt har forklart: politiet var under etterforskningen opptatt med å finne bevis som talte mot Torgersen, ikke bevis som trakk i annen retning. Allerede før den 9. desember (konfrontasjonsdagen) var man i politiet overbevist om at gjerningsmannen var Torgersen, og dette må antas å ha preget alle deler av etterforskningen, også hvilke spørsmål som ble stilt til Olsson og svarene som ble skrevet ned.

Hvis Olssons vitneprov hadde vært det eneste, kunne man altså med stor grad av sikkerhet lagt til grunn at Torgersen ikke var mannen som fulgte etter Rigmor nedover Dronningens gate. Spørsmålet er så om de 5 andre vitnene kan rokke ved det som følger av Olssons forklaring.

Om disse 5 kan først nevnes at ingen av dem hadde lagt merke til ansiktet på etterfølgeren denne natten. Man kan også legge til grunn at de som naturlig er, ikke hadde rettet noen oppmerksomhet mot ham. Dette altså i rak motsetning til Olsson. Ingen plukket ut Torgersen på konfrontasjonen. Årsaken er selvsagt at de ikke hadde sett eller lagt merke til ansiktet på etterfølgeren (eller at de ikke så noen likhet mellom etterfølgeren og Torgersen). Ett av vitnene plukket ut to forskjellige menn på konfrontasjonen, hvorav den ene var Torgersen. Årsaken til dette, forklarte hun, var hårsveisen som tok seg litt forskjellig ut fra de to retningene hun hadde sett mennene. Man kan derfor legge til grunn at hun ikke hadde sett eller husket ansiktstrekkene til etterfølgeren. Hennes "gjenkjennelse" (av hårsveisen) er derfor uten verdi. De andre vitnene gjenkjente ikke noen under konfrontasjonen.

Ett av de 5 vitnene uttalte imidlertid i retten 6 måneder senere da hun så Torgersen der, at "*to mennesker kan da ikke være så like*". Men det er altså på det rene at hun ikke kunne plukke ut Torgersen på konfrontasjonen. Altså hadde hun ikke lagt merke til ansiktet til etterfølgeren slik at hun kjente ham igjen 2 dager etter at hun hadde sett ham.

Hvordan kunne det da ha seg at hun kunne uttale seg slik under hovedforhandlingen 6 måneder senere? Forklaringen er veldig enkel. Hun hadde ikke lagt merke til et bestemt fjes på etterfølgeren natten til 7. desember. Fordi hun skulle forklare seg i retten på et senere tidspunkt, har hun selvsagt grunnet over hvordan denne etterfølgeren så ut og antagelig prøvet å rekapitulere ansiktet. Fra og med 10. desember frem til hovedforhandlingen, har bildet av Torgersens ansikt vært på trykk i Oslo-avisene en rekke ganger. I mangel av andre bilder av ham "på netthinnen" har hun derfor lagt inn Torgersens utseende. Dette skal hun selvsagt ikke kritiseres for. Men det må være helt opplagt at hennes uttalelse om stor likhet ikke har noen som helst verdi under disse omstendigheter som grunnlag for å fastslå at Torgersen var etterfølgeren. Man trenger ikke noen innviklet vitnepsykologi for å begrunne dette.

En frisørmester som var ett av de andre 5 vitnene, hadde ikke lagt merke til Torgersens ansikt fordi han hadde sett Torgersen bakfra. Da han etter egen anmodning fikk se Torgersen bakfra i retten uttalte han at Torgersen var "jævlig lik". Men nå er det altså nakken til etterfølgeren og Torgersen

det er tale om. Noen spesielle kjennetegn var det ikke tale om at Torgersen eller etterfølgeren hadde i nakken. Et slikt likhetstrekk kan ikke bety noe.

Vi står da tilbake med at disse 5 vitnene har sett en yngre velbygget mann i 25 års alderen med mørk frakk og anslått høyde mellom 175 og 185, uten at noen av dem har sett fjeset hans så godt at de kunne gjenkjenne ham. Intet i det disse 5 har forklart, er derfor egnet til å sette til side eller svekke sikkerheten som følger av observasjonen og forklaringene til Esther Olsson. Hun var tilfeldigvis den eneste som hadde snakket etterfølgeren og sett så mye på ham på nært hold at hun kjente ansiktet hans og kunne gjenkjenne det. Det foreligger intet i saken som gir grunnlag for å sette hennes forklaring til side enn si betvile den. En annen sak er at en uredelig påtalemyndighet uten grunnlag har forsøkt dette i mer enn 50 år og forsøker fortsatt.

Konklusjonen blir da både klar og utvilsom: Torgersen er ikke den personen som fulgte etter Rigmor nedover Dronningens gate. Det er derfor heller intet grunnlag for verken å anta at Torgersen har møtt Rigmor denne kvelden eller at han har oppsøkt Skippergata 6 b.

Det er anført at lagretten må ha funnet de 6 vitneforklaringer som bevis for at det var Torgersen som fulgte etter Rigmor denne natten, og at man ikke har grunnlag for å sette til side hva disse 10 personene ut fra den umiddelbare bevisførselen den gangen kom frem til. Årsaken er at vi ikke i dag kan få et tilnærmet like godt inntrykk av verdien av disse vitnebevisene som det lagretten den gangen fikk. Dette er både riktig og helt galt. Det riktige i dette er at lagretten har fått en meget bedre og mer betryggende vitnebevisføring på dette punkt enn vi kan få til i dag. Det helt gale er at lagretten neppe har lagt noen som helst vekt på denne delen av bevisføringen. Som nevnt i stevningen var hvert av de to sikreste bevisene alene sikre nok til å oppnå domfellelse slik også Dorenfeldt påpekte i sin prosedyre. I tillegg kom avføringsbeviset. Lagretten har derfor neppe i det hele tatt lagt vekt på eller vurdert forklaringene fra de 6 vitnene.

Kommisjonen av 2010 har uttalt at det forelå "*flere vitneforklaringer som knyttet ham [Torgersen] til Rigmor Johnsen, drapet og Skippergata 6 b.*" Som nevnt i stevningen er dette fri diktning fra kommisjonen uten faktiske holdepunkter. Nå anføres at forholdet er motsatt, nemlig at summen av disse 6 vitneforklaringene innebærer slik som ovenfor nevnt, at man kan utelukke at det var Torgersen som fulgte etter Rigmor fra Karl Johan til Skippergata 6 b.

Løgneren Ørnulf Bergersen

Som nevnt i stevningen hevdet Ørnulf Bergersen at han hadde sett at Torgersen kom ut fra Skippergata 6b ca kl.00.55 natten til 7. desember. Mange av detaljene i det Bergersen har forklart, kan etterkontrolleres. Disse detaljene er uriktige og er utvilsomt løgn. Jeg skal nevne disse. Disse løgnene gir grunnlag for å anta at også resten av hans forklaring er løgn, nemlig selve observasjonen av Torgersen.

Bergersen var på rømmen og måtte holde seg skjult for politiet. Han forklarte derfor at han hver morgen forlot sitt hjem og spaserte Mosseveien frem og tilbake til Gjersjøen for å holde seg skjult slik at han vendte tilbake til hjemmet hver kveld. Han opplyste at han brukte ca 2 ¼ time hver vei. Hele turen (begge veier til sammen) er ca 42 kilometer lang, mao tilsvarende en full maraton. Det kan selvsagt utelukkes at noen som helst bortsett fra aktive kappgjengere i konkurranse, tilbakelegger en slik strekning gående på den tid Bergersens anga. Bergersen var ingen sportsmann. Tvert i mot. Han

var en notorisk tilbakefallsforbryter med et særdeles langt strafferegister og tilbrakte det meste av sin tid som voksen i fengsel for sine forbrytelser og hadde gjort det i mange år. Slik kommer man ikke i god form av. Mentalt var han en sinke (lav IQ). I tillegg var han alkoholiker og narkoman. Man kan derfor legge til grunn at han var en person i svært dårlig fysisk form. Antagelig ville han ikke i det hele tatt på en enkelt dag være i stand til å gjennomføre en slik tur, selv om han skulle bevilge seg 4 timer hver vei. Uansett dette viser hans helt feilaktige tidsangivelse for en tur til fots frem og tilbake til Gjersjøen at han aldri hadde gått denne strekningen, i hvert fall ikke i det tidsrom som han var på rømmen. Følgelig var han ikke på vei fra Gjersjøen til sitt hjem da han angivelig så Torgersen.

Hvis han skulle holdt seg skjult for politiet, ville det være mildest talt klossete å gå de veiene han beskrev mellom bopel og Gjersjøen hver dag idet han da som en iøynefallende stor person ganske sikkert ville bli oppdaget av politiet og facket. Man kan derfor med full sikkerhet legge til grunn at hans daglige turer til Gjersjøen slik han har beskrevet dem, er blank løgn. Spørsmålet blir derfor om det på denne bakgrunn er mulig å tro på observasjonsdelen av historien hans.

Den atferd han selv beskriver da han angivelig så Torgersen, er også av en slik art at det er vanskelig å tro på dette. Han var sikker på at Torgersen hadde kommet ut av Skippergata 6 b fordi han etter å sett at Torgersen hadde kommet ut derfra, hadde snudd og gått tilbake for å se nærmere på hvilket gatenummer Torgersen hadde kommet ut fra. Så hadde han merket seg dette nummeret. Så langt er denne delen av historien ikke utrolig, bare lite sannsynlig.

Bergersen hadde etter eget utsagn nå gått ca 20 km av sin hjemvei. Dette hadde han gjort til tross for at han samme dag hadde falt og skadet sitt ene ben på Gjersjøen før han bega seg hjemover, slik at han akkurat denne kvelden i følge egen forklaring hadde brukt omtrent dobbelt så lang tid som han vanligvis brukte på hjemveien. Man må legge til grunn at vanlig tidsforbruk for ham én vei var minimum 4 timer. Hvis hans gangfart denne kvelden var nedsatt til halv gangfart, har han brukt 8 timer denne kvelden i stedet for de vanlige 4 timene. Samtidig har han hatt smerter i benet etter skaden, smerter som neppe har blitt mindre av de 8 timene med slit og strev for å komme seg hjem. Under slike omstendigheter er det svært lite sannsynlig at han tar seg bryet med å gå noen meter ekstra for å undersøke hvilket gatenummer Torgersen som han ikke kjente, bare visste hvem var, kom ut fra i Skippergata som vel neppe var et veldig attraktivt eller interessant strøk.

Han forklarte så plasseringen av nummerskiltet på veggen. Denne plasseringen som han forklarte i retten var feil. Skiltet for nr. 6b satt ved siden av inngangen og ikke over som han hevdet. Derved kan vi legge til grunn at også denne delen av historien er både uriktig og usann.

Da han var med på åstedsbefaringen og skulle vise dette til lagmannsretten, viste det seg at han hadde sett Torgersen komme ut av nummer 9 i stedet for nummer 6, altså på den andre siden av gaten. Akkurat disse dagene i juni 1958 hadde det seg slik at nummerskiltet for nummer 9 hadde falt ned og var plassert midlertidig på siden av inngangen og opp ned slik at det så ut som et sekstall. At Bergersen utpekte en annen eiendom, gjør historien enda mindre sannsynlig for inngangen i nr. 9 var låst om kvelden slik at det ikke kunne forklares hvordan Torgersen skulle hatt tilgang til denne eiendommen.

Noen dager forut for hovedforhandlingen hadde politiets tese for forbrytelsen med anslåtte tidsangivelser stått på trykk i både Vi Menn og VG. Dette kan være årsaken til at denne narkomane alkoholikeren var klar på tidspunktet som han hadde sett Torgersen komme ut fra eiendommen på,

nemlig kl.00.55. Men også denne forklaringen fra Bergersens side var påfallende. Det hadde seg nemlig slik at han hadde et armbåndsur som var blitt ødelagt samme dagen (altså 6. desember), men det visste han foreløpig ikke. Han så imidlertid på klokken og merket seg klokkeslettet, nemlig 23.45 da Torgersen kom ut fra eiendommen. Morgenen etter oppdaget han at klokken hans gikk en time og 10 minutter for sakte og var delvis ødelagt. Og legger man til disse 70 minuttene og forutsetter at hele denne sakningen av klokken hadde skjedd før han så Torgersen, så ble regnestykket hans at han måtte ha sett Torgersen kl. 00.55 (og ikke kl.23.45 som hans klokke angivelig hadde vist).

Både gatenummeret og tidspunktet har så denne tunge rusmisbrukeren med svært lav intelligens klart å huske på i et halvt år. Man må vel om alt dette kunne si at påtalemyndigheten har vært svært heldig med et vitne som den i grad merker seg og husker det som han iakttar rundt seg.

Nå er det ikke så vanlig at innsatte tyster på hverandre. Det gir dem problemer i fengselet med de andre innsatte. Slik visste også Bergersen at det ville bli for ham. Men han forklarte at grunnen til at han ønsket å forklare seg og hadde hatt et slikt ønske en tid, var at for ham ble det et samvittighetsspørsmål. For hvis han ikke forklarte det han visste, var han redd for at andre enn Torgersen i stedet kunne bli domfelt for dette grufulle drapet. Hvorvidt det er vanlig at tunge rusmisbrukere med mangelfull intelligens som i tillegg er notoriske tilbakefallsforbrytere, føler et slikt samfunnsansvar, trenger jeg neppe si noe om. Da det gjensto to uker til hovedforhandlingen, ble dette samvittighetsspørsmålet så vesentlig for ham at han følte at han måtte forklare det han visste for å sikre at uskyldige ikke ble dømt. At han på dette tidspunktet visste at det var Torgersen som var tiltalt og eventuelt ville bli dømt, lettet av en eller annen grunn ikke samvittighetens hans.

Noen vil tro at innsatte kan få lettelser i soningen dersom de hjelper politiet på den måten som Bergersen gjorde. Men på uttrykkelig forespørsel fra sakens aktor om dette, Dorenfeldt, forsikret Bergersen at han ikke i det hele tatt hadde tenkt på noe slikt. Men kort tid etter, søkte han og fikk ekstraordinært ettergitt ca halvannet års fengsel av påtalemyndigheten. Uansett hva Bergersen hadde tenkt seg, var det derfor godt betalt, det han gjorde.

Også en annen notorisk kriminell, Rolf Evald Johannesen, må ha tenkt de samme tanker som iallfall Dorenfeldt i sin spørsmålsstilling til Bergersen var innom vedrørende soningslettelser. Han meldte seg for politiet og forklarte at Torgersen til ham samme natt (altså natten til 7.desember) hadde betrodd seg til ham (Johannesen) om at han (Torgersen) hadde hatt bråk med en kvinne og bitt henne i brystet. Johannesen ble imidlertid ikke ført som vitne fordi det var umulig at han kunne ha møtt Torgersen samme natt. Johannesen var nemlig pågrepet ett døgn i forveien og satt vel forvart i fengsel denne natten. Men tankegangen den gangen om soningslettelser for slik hjelp til påtalemyndigheten synes imidlertid å ha vært til stede i det kriminelle miljøet.

Da Torgersen ble klar over denne falske forklaringen fra Johannesens side, anmeldte han forholdet. Det er tale om en relativt alvorlig forbrytelse, nemlig overtredelse av strl.§ 168. Men Dorenfeldt har åpenbart vært av den oppfatning at slike forsøk på hjelp til politi og påtalemyndighet skal premieres og ikke straffes. Han beordret derfor det åpenbart straffbare forholdet fra Johannesens side henlagt uten etterforskning over hodet. Forholdet ble derfor verken henlagt etter bevisets stilling eller som intet straffbart forhold. Selve henleggelsen er derfor av ekstraordinær karakter.

I ettertid har en medinnsatt av Bergersen forklart at Bergersen til ham har forklart at muligheten til å forklare seg om Torgersen og således hjelpe politiet var en anledning og mulighet, en "julepakke",

som han ikke kunne la gå fra seg for å bedre sitt eget soningsforhold. Bergersen unnskyldte seg da overfor medfangen med at hans forklaring ikke kunne gjøre noe fra eller til fordi Torgersen likevel ville bli dømt, hvilket utvilsomt er riktig slik de 3 tekniske bevisene lå an i 1958. Etter at de 3 tekniske bevisene er det helt annerledes. En annen person har også mottatt den samme forklaring fra Bergersen, uten at uttrykket julepakke inngikk i historien. En tredje person har forklart at han så Bergersen den angjeldende kveld på et sted som utelukker historien om at Bergersen var på vei hjem fra Gjersjøen da han angivelig så Torgersen i Skippergata. Disse tre forklaringer foreligger som politiforklaringer i saksdokumentene.

Påtalemyndigheten og medlemmene i Gjenopptakelseskommisjonene har optrådt straffbart under gjenopptakelsessakene i 2006 og 2010.

Som et ytterligere (og ubetinget) grunnlag for at avgjørelsene i gjenopptakelsessakene fra 2006 og 2010 er ugyldige, påberopes at de 10 kommisjonsmedlemmene og statsadvokat Kattelund har optrådt straffbart til Torgersens skade. Jeg har inngitt anmeldelse på de 11 personene og avventer at Regjeringen oppnevner setteriksadvokat.

I straffeprosessloven § 391 nr. 1 er straffbart forhold fra påtalemyndighetens eller dommernes side gjort til en ubetinget gjenopptakelsesgrunn. Det anføres at bestemmelsen kommer til anvendelse også for straffbart forhold i gjenopptakelsessaker slik at de anmeldte straffbare forhold må lede til at gjenopptakelsesspørsmålet må behandles en gang til, og det uansett om det blir reist straffesak mot de 11 personene eller ei dersom tingretten kommer til at det foreligger et straffbart forhold for en eller flere av disse 11 personene.

Dette prosesskrift i 6 eks. Ett eks er i tillegg oversendt Regjeringsadvokaten elektronisk

Oslo den 27. juni 2011

Jan Tennøe